

Paus Franciscus overleden: 'een paus van de bemoediging met groot hart voor de zwakkeren'

Kardinaal Farrell, camerlengo van de paus, heeft op paasmaandag 21 april met diepe droefheid de dood van paus Franciscus bekendgemaakt: "Dierbare broeders en zusters, met diepe droefheid moet ik het overlijden van onze Heilige Vader Franciscus aankondigen. Vanmorgen om 07.35 uur keerde de bisschop van Rome, Franciscus, terug naar het huis van de Vader." In reacties op zijn sterven vragen kardinaal Eijk en voorzitter mgr. Van den Hende namens de Bisschoppenconferentie alle gelovigen om te bidden voor de zielenrust van paus Franciscus.

De gezondheid van de paus was de laatste maanden heel kwetsbaar maar hij was aan het herstellen en op Eerste Paasdag was hij nog op het St. Pietersplein om de gelovigen te begroeten.

Zijn dood kwam daarom toch als een onverwachte schok. Kardinaal Farrell: “Zijn hele leven was gewijd aan de dienst aan de Heer en Zijn Kerk. Hij heeft ons geleerd de waarden van het Evangelie met trouw, moed en universele liefde na te leven, vooral ten behoeve van de armsten en meest gemarginaliseerden. Met immense dankbaarheid voor zijn voorbeeld als een ware leerling van de Heer Jezus, bevelen wij de ziel van paus Franciscus aan bij de oneindige barmhartige liefde van de Drie-enige God.”

De moed niet opgeven

Kardinaal Eijk noemt paus Franciscus in zijn reactie op het overlijden “een paus van de bemoediging”. Hij vertelt over twee ontmoetingen die de Nederlandse bisschoppen in 2013 en in 2022 gezamenlijk met de paus hadden: “Zoals wel vaker legde hij bij die gelegenheid de voorbereide toespraak terzijde en ging echt in dialoog met ons. Hij deed beide keren de krachtige oproep om vol te houden en de moed niet op te geven. Niet omkijken in nostalgie, maar de blik richten op de toekomst. Die boodschap gaf hij ons en daarmee alle katholieken van Nederland mee. En dat herhaalde hij ook in de persoonlijke ontmoetingen die ik met hem had,” vertelt de kardinaal.

Hart voor de zwakkeren in de samenleving

Hij noemt naast “de gave van de bemoediging” het grote hart dat paus Franciscus had voor de zwakkeren in de samenleving. “Dat liet hij steeds weer blijken in zijn teksten en door de bezoeken die hij bracht aan groepen gemarginaliseerden. Ook benadrukte hij in duidelijke woorden de beschermwaardigheid van het leven, van het begin tot het einde.”

Ook bisschop Van den Hende benoemt in zijn reactie hoe paus Franciscus opkwam voor onder anderen de armen en plaatst dit in de context van de missionaire opdracht van de Kerk om de vreugde van het evangelie te blijven verkondigen: “Het gaat om een vreugde die samenhangt met de liefde van God en met de opdracht tot naastenliefde in werken van barmhartigheid. Dat onderstreepte paus Franciscus ook in het door hem geïnitieerde Heilig Jaar van Barmhartigheid (2016). In die overtuiging toonde paus Franciscus gedurende zijn pontificaat grote liefde en zorg voor de armen en de vluchtelingen in de wereld van vandaag.”

Nieuwe paus

De vreugde van het evangelie waarover de paus sprak, inspireerde hem tot het thema van het Heilig Jaar 2025: pelgrims van hoop. Mgr. Van den Hende: “In het voetspoor van zijn directe voorgangers heeft paus Franciscus als pelgrim van hoop veel gereisd om met de vreugde van het evangelie veel mensen te ontmoeten en in dialoog te treden. En in het besef dat de schepping door God aan de mens is gegeven als gemeenschappelijk huis, hield paus Franciscus met zijn encycliek *Laudato si'* (2015) wereldwijd het pleidooi om zorg te hebben voor de wereld waarin wij leven.”

Mgr. Van den Hende vraagt behalve gebed voor de zielenrust van paus Franciscus om “te bidden voor de Kerk en de wereld in onze tijd. Dat we als Kerk onder de herderlijke leiding van een nieuwe paus de vreugde van het evangelie weten te bewaren, opdat veel mensen in de wereld van nu door onze liefde en hoop eveneens die vreugde van het geloof in Christus mogen leren kennen of herontdekken.”

Beknopte levensbeschrijving paus Franciscus

Jorge Mario Bergoglio werd op 13 maart 2013 als paus Franciscus de eerste jezuïet en Latijns-Amerikaanse leider van de Rooms-Katholieke Kerk. Hij overleed op 21 april 2025 op 88-jarige leeftijd, na een pontificaat dat de kerk dichter bij de gemarginaliseerden bracht.

Jeugd en vroege jaren

Jorge Mario Bergoglio werd geboren op 17 december 1936 in Buenos Aires, Argentinië, als oudste van vijf kinderen van Italiaanse immigranten. Zijn vader, Mario José Bergoglio, was een spoorwegaccountant, en zijn moeder, Regina María Sívori, wijdde zich aan de opvoeding van het gezin. Jorge groeide op in de arbeiderswijk Flores, waar hij een passie ontwikkelde voor traditionele Argentijnse dans en voetbal. Na zijn middelbare school behaalde hij een diploma als chemisch technicus. Op 21-jarige leeftijd kreeg hij zware longontsteking, wat leidde tot de verwijdering van een deel van zijn rechterlong, maar dit beïnvloedde zijn gezondheid niet significant op lange termijn.

Roeping en jezuïet

Bergoglio voelde al jong een roeping tot het priesterschap. In 1958 trad hij toe tot de Sociëteit van Jezus (jesuïeten), een orde bekend om haar intellectuele en missionaire werk. Hij studeerde geesteswetenschappen in Chili, behaalde een graad in filosofie in Buenos Aires (1963), en doceerde literatuur en psychologie aan jezuïetenscholen in Argentinië. In 1969 werd hij tot priester gewijd. Van 1973 tot 1979 diende hij als provinciaal overste van de jezuïeten in Argentinië, een periode die samenviel met de Vuile Oorlog (1976-1983), een donkere tijd van militaire dictatuur. Bergoglio werd later beschuldigd van passiviteit tegenover het regime, maar getuigenissen, waaronder die van zijn biograaf Sergio Rubin en rechter Alicia Oliveira, benadrukken dat hij achter de schermen mensen hielp ontsnappen, onder meer door zijn identiteitspapieren te lenen aan een vluchteling.

Kerkelijke loopbaan

In 1992 werd Bergoglio benoemd tot hulpbisschop van Buenos Aires, in 1997 tot coadjutor-aartsbisschop, en in 1998 tot aartsbisschop. Hij stond bekend om zijn eenvoud: hij woonde in een bescheiden appartement, kookte zelf en gebruikte het openbaar vervoer. In 2001 benoemde paus Johannes Paulus II hem tot kardinaal. Als aartsbisschop leidde Bergoglio de Argentijnse Kerk tijdens de economische crisis van 2001 en promootte hij sociale rechtvaardigheid en zorg voor de armen. Hij wees een benoeming tot voorzitter van de Argentijnse Bisschoppenconferentie in 2002 af, maar accepteerde deze rol in 2005 en werd herkozen in 2008.

Pontificaat (2013-2025)

Na de onverwachte abdicatie van paus Benedictus XVI in februari 2013 werd Bergoglio op 13 maart 2013 tijdens het conclaaf verkozen tot paus. Hij koos de naam Franciscus, geïnspireerd door de heilige Franciscus van Assisi, die bekendstaat om zijn eenvoud en zorg voor de armen. Hij was de eerste jezuïet, de eerste Latijns-Amerikaan, en de eerste paus van het zuidelijk halfrond.

Franciscus' pontificaat werd gekenmerkt door zijn nadruk op nederigheid, barmhartigheid en sociale rechtvaardigheid. Hij brak met tradities door te wonen in het eenvoudige Domus Sanctae Marthae in plaats van het Apostolisch Paleis en door sobere gewaden te dragen. Zijn vissersring was van verguld zilver in plaats van goud, een symbool van zijn ascetische levensstijl. Hij benadrukte een "kerk van de armen" en bekritiseerde de "globalisering van onverschilligheid" en ongebreideld kapitalisme.

Belangrijke daden en hervormingen

- Milieu en sociale rechtvaardigheid: In 2015 publiceerde Franciscus de encyciek [Laudato si'](#), waarin hij klimaatverandering als een morele kwestie bestempelde en pleitte voor zorg voor "ons gemeenschappelijk huis". Hij verbond milieuvervuiling met de marginalisering van de armen.
- Interreligieuze dialoog: Franciscus bevorderde eenheid tussen katholieken, andere christenen, en niet-christenen. Hij was de eerste paus die de Arabische Peninsula bezocht (2019) en ondertekende een verklaring over menselijke broederschap met de grootimam van Al-Azhar. In 2021 ontmoette hij grootayatollah Ali al-Sistani in Irak, een historische stap in de katholiek-islamitische dialoog.
- LHBTQ-rechten en inclusiviteit: Franciscus pleitte voor respect en pastorale zorg voor LHBTQ-personen maar handhaafde tegelijkertijd de katholieke leer over homoseksualiteit.
- Misbruikschandaal: Franciscus werd bekritiseerd voor zijn aanvankelijke aanpak van de misbruikscrisis, met name in Chili (2018), maar herriep later zijn standpunt, bood excuses aan en voerde hervormingen door.

- Curiehervorming: Met de apostolische constitutie *Praedicate Evangelium* (2022) hervormde hij de Romeinse Curie, waarbij hij evangelisatie vooropstelde en leken toegang gaf tot leidinggevende posities.
- Symbolische gebaren: Op Witte Donderdag 2013 waste Franciscus als eerste paus de voeten van vrouwen en moslims in een jeugdgevangenis, waarmee hij kerkelijke regels negeerde die alleen mannenvoeten toestonden.

Internationale reizen

Franciscus maakte meer dan 30 internationale reizen, waaronder bezoeken aan de VS (2015, waar hij als eerste paus het Congres toesprak), de Heilige Landen, Myanmar, en Canada (2022, waar hij excuses aanbood aan inheemse volkeren). Zijn bezoek aan Irak (2021) was de eerste pause-lijke reis naar dat land.

Gezondheid en overlijden

Ondanks zijn verwijderde longdeel bleef Franciscus actief, maar in februari 2025 werd hij opgenomen in het Gemelli-ziekenhuis in Rome met bronchitis, dat overging in een longontsteking in beide longen. Na een maand werd hij ontslagen, maar hij overleed op 21 april 2025, enkele uren na zijn paasrede, op 88-jarige leeftijd in zijn residentie in Vaticaanstad. Kardinaal Kevin Farrell, de camerlengo, kondigde zijn overlijden aan.

Nalatenschap

Paus Franciscus werd wereldwijd bewonderd om zijn toegankelijkheid en progressieve standpunten, zoals zijn pleidooi voor migranten, armen, en milieu. Hij ontving in 2013 de titel Persoon van het Jaar van Time en werd genomineerd voor de Nobelprijs voor de Vrede in 2014. Zijn autobiografie, *Hoop* (2025), benadrukte zijn visie op een inclusieve kerk. Hij wordt herinnerd als een paus van paradoxen: een hervormer die tradities respecteerde, een leider die eenvoud predikte, en een stem voor de gemarginaliseerden.

Na zijn dood

Na zijn overlijden begon het Vaticaan de voorbereidingen voor zijn uitvaart, die volgens protocol binnen vier tot zes dagen zou plaatsvinden, gevolgd door de novendiale en een conclaaf om zijn opvolger te kiezen.

Franciscus had zelf de begrafenisrituelen vereenvoudigd en koos voor een begrafenis in de Basilica van Santa Maria Maggiore, anders dan zijn directe voorgangers.

Documenten

29 juni 2013	Encycliek	<u>Lumen fidei</u>	Geloof als leidraad
24 november 2013	Exhortatie	<u>Evangelii Gaudium</u>	Missionaire vreugde
24 May 2015	Encycliek	<u>Laudato si'</u>	Zorg voor het milieu
19 March 2016	Exhortatie	<u>Amoris laetitia</u>	Liefde in het gezin
19 March 2018	Exhortatie	<u>Gaudete et exsultate</u>	Roeping tot heiligheid
25 March 2019	Exhortatie	<u>Christus vivit</u>	Jongeren, geloof en roeping
2 February 2020	Exhortatie	<u>Querida Amazonia</u>	Ecologische en sociale uitdagingen Amazonegebied
3 October 2020	Encycliek	<u>Fratelli tutti</u>	Menselijke broederschap
4 October 2023	Exhortatie	<u>Laudate Deum</u>	Vervolg op <u>Laudato si'</u>
15 October 2023	Exhortatie	C'est la confiance	150 Jaar Theresia van Lisieux
24 October 2024	Encycliek	Dilexit nos	Devotie tot het Heilig Hart van Jezus

Gebed voor paus Franciscus

God, Gij schenkt altijd loon naar werken.
Uw dienaar, onze paus Franciscus
die Gij hebt aangesteld tot opvolger van Petrus
en tot herder van Uw kerk,
is op aarde een trouw beheerder geweest
van Uw mysterie van genade en ontferming.
laat hem nu voor eeuwig bij U in de hemel
de vruchten hiervan genieten in vreugde.

God, door een beschikking van uw voorzienigheid
hebt gij uw dienaar, onze paus Franciscus,
aan het hoofd willen stellen van Uw kerk.
Op aarde was hij de plaatsbekleder van Uw Zoon;
moge hij door Hem worden opgenomen
in de eeuwige heerlijkheid.

God, eeuwige herder van uw volk
verhoor ons gebed voor uw dienaar, onze paus Franciscus,
die met liefde en toewijding uw kerk heeft geleid.
Laat hem, met allen die aan zijn zorgen waren toevertrouwd,
het loon ontvangen
dat Gij uw trouwe dienaren hebt toegezegd.

We vragen het U door Christus onze Heer.

Amen

(Gebed uit het Romeins Missaal)